

Ein cyf/Our ref MA-RE-2788-23 Doc 3

John Griffiths AS
Cadeirydd
Y Pwyllgor Llywodraeth Leol a Thai
Senedd Cymru
SeneddTai@senedd.cymru

27 Tachwedd 2023

Annwyl John,

Ymateb Ysgrifenedig gan Lywodraeth Cymru i adroddiad y Pwyllgor Llywodraeth Leol a Thai sef Amrywiaeth ym maes Llywodraeth Leol - Hydref 2023

Diolch i'r Pwyllgor am eu gwaith gwerthfawr ar y pwnc pwysig hwn ynghylch Amrywiaeth ym maes Llywodraeth Leol. Mae ystyriaeth y Pwyllgor o'r dystiolaeth lafar ac ysgrifenedig a gyflwynwyd iddynt wedi arwain at adroddiad ac argymhellion defnyddiol sy'n cryfhau argymhellion adroddiad y Pwyllgor yn 2019 ynglŷn â'r un pwnc.

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i wella amrywiaeth mewn swyddi etholedig yn ogystal â galluogi unigolion sy'n dymuno sefyll mewn etholiad yn eu cymunedau i wneud hynny.

Mae eich adroddiad yn canolbwyntio ar nifer o faterion pwysig, gan gynnwys cydweithio i godi ymwybyddiaeth o rannu swyddi a'u hyrwyddo ar gyfer rolau gweithredol ac annog unigolion i rannu profiadau a safbwyntiau gwerthfawr drwy'r arolwg ymgeiswyr. Mae hefyd yn cynnwys cefnogi a hyrwyddo cyfleoedd i unigolion anabl a grwpiau eraill heb gynrychiolaeth ddigonol gymryd rhan lawn mewn democratiaeth leol. Mae'r rhain yn feysydd lle y mae gwaith eisoes yn mynd rhagddo, ond mae camau pellach y gellir eu cymryd o hyd i wella cyfleoedd i unigolion.

Mae Bil Etholiadau ac Aelodau Etholedig (Cymru), sy'n mynd rhagddo drwy'r Senedd ar hyn o bryd, yn cryfhau'r dull hwn a bydd yn paratoi'r ffordd ar gyfer cyflwyno cynlluniau a fydd yn helpu pobl i gymryd rhan mewn democratiaeth leol drwy sefyll mewn etholiad a chynrychioli eu cymunedau.

Rydym wedi comisiynu a chyhoeddi ystod o ymchwil sy'n llywio cam nesaf ein rhaglen Amrywiaeth mewn Democratiaeth.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Correspondence.Rebecca.Evans@gov.wales
Gohebiaeth.Rebecca.Evans@llyw.cymru

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Rydym hefyd eisiau bod yn glir ynghylch pa gamau y gellir eu cymryd i gynorthwyo unigolion ar draws yr ystod ehangach o nodweddion gwarchoddedig. Hoffem hefyd ystyried trefniadau eraill i sicrhau trefniadau cymorth sydd wedi'u teilwra i wahanol grwpiau, yn ddibynnol ar y rhwystrau y maent yn eu hwynebu. Bydd hyn yn ein helpu ni i lunio cynlluniau cymorth a'u datblygu yn y dyfodol.

Rydym yn awyddus i weithio gyda rhanddeiliaid a'r holl bartneriaid i sicrhau dull o gydweithio a fydd yn cyflawni cynnydd pellach yn y maes hwn.

Yn gywir

A handwritten signature in black ink that reads "Rebecca Evans". The signature is written in a cursive, flowing style.

Rebecca Evans AS/MS

Y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol
Minister for Finance and Local Government

Ymateb Ysgrifenedig gan Lywodraeth Cymru i adroddiad y Pwyllgor Llywodraeth Leol a Thai sef Amrywiaeth ym maes Llywodraeth Leol:

Argymhelliad 1

Mae'r Pwyllgor yn argymhell: Dylai Llywodraeth Cymru weithio'n agos gydag CLILC i wella'r gyfradd ymateb i'r Arolwg Ymgeiswyr Llywodraeth Leol. Mae hyn yn cynnwys cynyddu ymwybyddiaeth a hyrwyddo'r arolwg ymhlith ymgeiswyr a chynghorwyr, a rhannu arfer gorau rhwng awdurdodau lleol.

Ymateb: Derbyn

Rydym yn rhannu'r pryderon a godwyd gan y Pwyllgor. Mae'r gostyngiad yn nifer yr unigolion sy'n cwblhau'r arolwg yn siomedig.

Byddwn yn gweithio gydag ystod o bartneriaid i ystyried pa gamau pellach y gallwn eu cymryd i hyrwyddo pwysigrwydd yr arolwg ac i annog rhagor o bobl i'w gwblhau.

Goblygiadau Ariannol – Dim. Bydd unrhyw gostau ychwanegol yn cael eu talu o gyllidebau presennol.

Argymhelliad 2

Mae'r Pwyllgor yn argymhell: Dylai Llywodraeth Cymru weithio gyda'r holl bartneriaid, gan gynnwys awdurdodau lleol, i nodi meysydd o arfer da i wella amrywiaeth mewn llywodraeth leol ac i rannu'r profiadau hynny a dysgu ohonynt.

Ymateb: Derbyn

Byddwn yn gweithio gyda phartneriaid i nodi cyfleoedd i rannu arferion gorau ledled Cymru. Bydd hyn yn cynnwys ystyried, gyda phartneriaid, a fyddai hi'n fuddiol cynnal digwyddiad yn ystod yr Hydref yn 2024 i arddangos arferion gorau a datblygu dulliau newydd er mwyn hybu mwy o amrywiaeth mewn democratiaeth leol.

Goblygiadau Ariannol – Dim. Bydd unrhyw gostau ychwanegol yn cael eu talu o gyllidebau presennol.

Argymhellion 3 a 4

Mae'r Pwyllgor yn argymhell: Dylai Llywodraeth Cymru weithio gydag CLILC i asesu effeithiolrwydd yr holl fentrau i gynyddu amrywiaeth mewn llywodraeth leol, gan gynnwys gweithredu Datganiadau Amrywiaeth a'u heffaith.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell: Dylai Llywodraeth Cymru barhau i adolygu a gwerthuso effaith dyletswyddau a osodir ar awdurdodau lleol o dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 i hyrwyddo cyfranogiad democrataidd. Mae hyn yn cynnwys mesur effaith strategaethau cyfranogiad cyhoeddus awdurdodau lleol a rhannu arfer da.

Ymateb: Derbyn mewn egwyddor

Byddwn yn gweithio gyda phartneriaid i sicrhau bod mentrau allweddol sy'n anelu at annog mwy o amrywiaeth yn cael eu hadolygu i ganfod a ydynt yn cyflawni eu nodau.

Rydym wedi cyhoeddi canllawiau cynhwysfawr i gefnogi mentrau amrywiaeth a chynhwysiant llywodraeth leol, megis y Strategaethau Cyfranogiad y Cyhoedd sy'n gorfod nodi sut y bydd y cyngor yn sicrhau'r ystod ehangaf bosibl o safbwyntiau gan y cyhoedd i lywio busnes y cyngor. Yn Hydref 2024 byddwn yn asesu sut y mae'r strategaethau ledled Cymru yn cyd-fynd â'r canllawiau cyhoeddedig. Bydd canlyniad yr adolygiad hwn yn llywio gwaith pellach yn y maes hwn.

Goblygiadau Ariannol – Dim. Bydd unrhyw gostau ychwanegol yn cael eu talu o gyllidebau presennol.

Argymhelliad 5

Mae'r Pwyllgor yn argymhell: Dylai Llywodraeth Cymru weithio gyda'r holl bartneriaid perthnasol i ganfod cyfleoedd i hyrwyddo ymhellach y Gronfa Mynediad i Swyddi Etholedig a buddion y gronfa.

Ymateb: Derbyn

Mae Bil Etholiadau ac Aelodau Etholedig (Cymru) yn cynnwys gofyniad i Weinidogion Cymru sefydlu cynllun cymorth ariannol ar gyfer pobl anabl sy'n sefyll am swydd etholedig.

Byddwn yn parhau i weithio gydag Anabledd Cymru ac eraill i nodi ffyrdd eraill o gefnogi pobl anabl i gymryd rhan yn llawn mewn democratiaeth leol.

Goblygiadau ariannol – Nodir y costau sy'n gysylltiedig â sefydlu'r gronfa ar sail ddeddfwriaethol yn yr wybodaeth ategol i Fil Etholiadau ac Aelodau Etholedig (Cymru). Bydd cyllid ar gyfer cynlluniau unigol yn cael ei ystyried fel rhan o'r broses gyllidebol arferol.

Argymhelliad 6

Mae'r Pwyllgor yn argymhell: Dylai Llywodraeth Cymru sicrhau bod gwersi a ddysgwyd o werthuso'r Gronfa Mynediad i Swyddi Etholedig yn cael eu hystyried ymhellach, gan sicrhau bod cymorth amserol a digonol i ymgeiswyr anabl cyn etholiadau llywodraeth leol y dyfodol.

Ymateb: Derbyn

Bydd canlyniad gwerthuso'r gronfa beilot yn llywio trefniadau'r gronfa yn y dyfodol.

Goblygiadau Ariannol – Dim. Bydd unrhyw gostau ychwanegol yn cael eu talu o gyllidebau presennol.

Argymhelliad 7

Mae'r Pwyllgor yn argymhell: Dylai Llywodraeth Cymru ystyried sut y gellid ehangu neu ddatblygu mentrau megis y Gronfa Mynediad i Swyddi Etholedig mewn pryd ar gyfer yr etholiadau llywodraeth leol nesaf, er mwyn cefnogi ymgeiswyr o grwpiau eraill sydd heb gynrychiolaeth ddigonol. Dylai'r gwaith hwn gael ei ddatblygu ni waeth a fydd y darpariaethau yn y Bil Etholiadau a Chyrff Etholedig (Cymru) yn dod yn gyfraith ai peidio.

Ymateb: Derbyn

Mae Bil Etholiadau a Chyrff Etholedig (Cymru) yn cynnwys darpariaeth i roi trefniadau ar waith i ddileu'r rhwystrau i gymryd rhan mewn etholiadau ar gyfer pobl o grwpiau

nodweddion gwarchoddedig eraill a'r rhai y mae amgylchiadau economaidd-gymdeithasol yn effeithio arnynt.

Bydd Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda rhanddeiliaid i nodi'r rhwystrau hynny a pha gynlluniau cymorth y gellir eu rhoi ar waith er mwyn gwneud gwahaniaeth cadarnhaol. Os na ddaw'r Bil yn gyfraith, byddwn yn parhau i weithio gydag eraill i ddarparu mesurau anneddfwriaethol i wella cyfranogiad.

Goblygiadau Ariannol - Byddai cost ynghlwm wrth ehangu'r Gronfa, er hynny, caiff y costau hyn eu talu o gyllidebau rhaglenni presennol.

Argymhellion 8 a 9

Mae'r Pwyllgor yn argymhell: Dylai Llywodraeth Cymru, ynghyd â phartneriaid llywodraeth leol, gydweithio i godi ymwybyddiaeth o rannu swydd a'i hyrwyddo ar gyfer rolau gweithredol.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell: Dylai Llywodraeth Cymru hwyluso mwy o rannu profiadau awdurdodau lleol mewn cysylltiad â rhannu swydd mewn rolau gweithredol er mwyn deall y manteision a'r heriau sy'n gysylltiedig â'r ddarpariaeth. Dylai hefyd sicrhau bod data rhannu swydd yn cael eu casglu'n well er mwyn gallu monitro effaith rhannu swydd yn rheolaidd wrth gyfrannu at wella amrywiaeth ar draws awdurdodau.

Ymateb: Derbyn

Byddwn yn parhau i weithio gyda phartneriaid i hyrwyddo manteision a chyfleoedd rhannu swyddi ac yn ystyried gyda llywodraeth leol sut y gellir rhannu gwybodaeth am drefniadau rhannu swyddi yn well ymhlith awdurdodau lleol a sut y gallant rannu arferion gorau.

Rydym wedi ymrwmo i ymgynghori ar ymestyn darpariaethau rhannu swyddi mewn perthynas ag aelodau etholedig mewn llywodraeth leol. Dyna yw ein nod o hyd.

Goblygiadau Ariannol – Dim. Bydd unrhyw gostau ychwanegol yn cael eu talu o gyllidebau presennol.

Argymhelliad 10

Mae'r Pwyllgor yn argymhell: Dylai Llywodraeth Cymru weithio'n agos gyda'r sector cynghorau tref a chymuned i sicrhau bod cymorth, hyfforddiant ac adnoddau digonol ar gael i hwyluso'r defnydd o dechnoleg aml-leoliad ar gyfer cyfarfodydd ym mhob cyngor cymuned yng Nghymru.

Ymateb: Derbyn mewn egwyddor

Mae gwaith eisoes wedi dechrau i ddarparu cymorth digidol, hyfforddiant ac adnoddau i'r sector cynghorau tref a chymuned. Mae hyn yn dilyn cyhoeddi adroddiad gan Brif Swyddog Digidol Llywodraeth Leol (LGCEO) ar barodrwydd digidol cynghorau cymuned yn gynharach eleni.

Goblygiadau Ariannol – Dim. Mae Llywodraeth Cymru eisoes wedi sicrhau bod hyd at £150,000 ar gael yn 2023-24 i ariannu'r gwaith o ddarparu cynllun gweithredu a arweinir gan y sector i ddarparu cymorth digidol i gynghorau cymuned a thref, sy'n cynnwys darparu cyfarfodydd hybrid.

Argymhelliad 11

Mae'r Pwyllgor yn argymhell: Dylai Llywodraeth Cymru, yn sgil cau Chwarae Teg, asesu'r capasiti ledled Cymru i gyflwyno cynlluniau mentora a chanfod yn gyflym sut y gellir llenwi unrhyw fylchau yn y ddarpariaeth.

Ymateb: Derbyn

Mae cynlluniau mentora yn ffordd dda o gyflwyno unigolion i wleidyddiaeth a darparu gwell dealltwriaeth o ofynion a chyfleoedd gweithredu o fewn democratiaeth leol.

Mae trafodaethau eisoes wedi eu cynnal i asesu effaith rhoi'r gorau i weithrediadau Chwarae Teg. Mae trefniadau ar waith gyda chyflogwyr i barhau â'r lleoliadau ar gyfer carfannau 2022/23 a 2023/24, ac mae'r sefydliadau wedi recriwtio ar gyfer 23/24.

Yn ogystal, drwy'r Grant Cydraddoldeb a Chynhwysiant, mae Llywodraeth Cymru'n darparu cyllid i'r rhaglen fentora Pŵer Cyfartal Llais Cyfartal, o dan arweiniad Rhwydwaith Cydraddoldeb Menywod Cymru (RhCM Cymru) mewn partneriaeth ag Anabledd Cymru, EYST a Stonewall Cymru. Mae llawer o'r cyllid ar gyfer y trefniadau hyn yn cael ei ddarparu drwy'r Gronfa Loteri Fawr.

Goblygiadau Ariannol – Dim. Caiff penderfyniadau ariannu yn y dyfodol am y rhaglen Pŵer Cyfartal Llais Cyfartal eu gwneud fel rhan o benderfyniadau ehangach am y gyllideb.

Argymhelliad 12

Mae'r Pwyllgor yn argymhell: Dylai Llywodraeth Cymru roi diweddariad i'r Pwyllgor ar ganlyniad ei gwaith i ddwyn partneriaid allweddol ynghyd i frwydro yn erbyn cam-drin mewn gwleidyddiaeth.

Ymateb: Derbyn

Disgwylir i'r digwyddiad hwn gael ei gynnal ym mis Ionawr 2024. Yn ogystal â rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Pwyllgor am ganlyniad y digwyddiad, gwahoddir y Pwyllgor i enwebu cynrychiolydd i gymryd rhan.

Goblygiadau Ariannol – Dim. Bydd unrhyw gostau ychwanegol yn cael eu talu o gyllidebau presennol.

Argymhelliad 13

Mae'r Pwyllgor yn argymhell: Dylai Llywodraeth Cymru barhau i bwysu ar Lywodraeth y DU i gymryd camau pendant a chadarn i fynd i'r afael â cham-drin ar y cyfryngau cymdeithasol.

Ymateb: Derbyn

Dylai ymgeiswyr ac aelodau lleol ac Aelodau o'r Senedd allu dod ymlaen a chymryd rhan yn y broses ddemocrataidd heb ofni camdriniaeth.

Byddwn yn parhau i godi'r mater hwn gyda Senedd y DU ochr yn ochr â nodi camau y gallwn eu cymryd yng Nghymru i fynd i'r afael â'r cynnydd niweidiol yn yr ymddygiadau amhriodol hyn.

Goblygiadau Ariannol – Dim.